

Mövzu

Mövzu üzrə rəsm dərslərinin məzmunu, təşkili və quruluşu

Mövzu üzrə rəsm dərslərinin məzmununu real həyat hadisələrinin müxtəlif səhnələri, ədəbi əsərlərə illüstrasiyalar və s. təşkil edir. Mövzu üzrə rəsm dərsləri müxtəlif təbiət hadisələrinin, hağıl olunan, söylənən əhvalatların, oxunan ədəbiyyat nümunələrinin obrazlı, bədii şəkildə təsvir olunmasıdır.

Bu dərslərin əsasında şagirdlər kompozisiya qurmağı, əsərin mövzusunə uyğun sujet seçməyi, obrazları düşünüb tapmağı və bədii ifadə vasitələri ilə onu ifadə etməyi öyrənirlər. Bu dərslər şagirdlərin yaradıcılıq imkanlarını inkişaf etdirir, onların öz fikirlərini sərbəst və müstəqil ifadə edə bilmək qabiliyyətlərini gücləndirir. Digər dərslərdə olduğu kimi mövzu üzrə rəsm dərsləri də müəllimin nəzarəti altında aparılır. İstər mövzuların seçilməsi, istərsə də mövzuya aid kompozisiyanın qurulması müəllimin bilavasitə rəhbərliyi ilə həyata keçirilir. Bundan başqa uyğun obrazların təsviri və bədii təsvir vasitələrinin seçilməsi də müəllimin köməyi ilə nizamlanır.

Mövzu üzrə rəsm dərslərində fəal müşahidəyə, ətraf aləm hadisələrini düzgün görmək üçün görmə yaddaşının inkişafına xüsusi diqqət verilir. Bunun üçün kompozisiya tərtibində müxtəlif naturadan müşahidələr və nabroskalar aparılır, kompozisiya bir neçə mümkün variantda təhlil olunur və seçilmiş variantın eskiz və qaralamalar aparmaqla işlənir. Mövzu üzrə rəsm dərsləri üçün mövzuların təxmini mənbələri aşağıdakı kimi ola bilər

- 1 Ətraf aləm hadisələrinin müşahidəsi və ekskursiyalar nəticəsində əldə olunmuş sujetlər. (müxtəlif mənzərələr, məişət hadisələri, bayramlar və s.)
- 2 Müxtəlif ədəbi əsərlərin oxunması və dərslər vəsaitlərindən istifadə etməklə əldə olunmuş sujetlər.
- 3 Təxəyyülə əsaslanaraq təklif olunan mövzular.

Mövzu üzrə rəsm dərsləri fərdi üsulla aparılsa da həmən dərsləri səciyyəkləndirən ümumi metodik mərhələlər mövcuddur və dərslər prosesində bunlardan yararlanmaq vacibdir.

Mövzu üzrə rəsm dərslərinin təşkili və quruluşu

Mövzu üzrə rəsm dərsləri aşağıdakı kimi təşkil edilir;

- 1 Dərslərin mövzusu: Payız mənzərəsi
- 2 Dərslərin məqsədi: Ətraf ələm haqqında estetik hissələrin və təsviri sənətə məhəbbətin oyadılması, təbiətə məhəbbət ruhunun tərbiyə edilməsi. Müşahidə, diqqət, qavrama və ətraf ələmdə olan obyektlərin bir birinə münasibəti və fəzədə yerləşməsi, uzaqlıq, yaxınlıq kimi müşahidə perspektivəsi elementlərinin şagirdlərə başa salınması.
- 3 Sujet tərtibi və onun rəsmdə ifadəsi

4 Rənglərlə işləmək.(əşyaların rənglərindəki dəyişikliklər və bu rənglərin bir birinə münasibəti və s.)

5 Payız fəslinə aid təsəvvürün genişlənməsi

Dərsin təchizi : (şagird üçün)- rəsm üçün kağız, karandaş,pozan,akvarel rəng,rəng üçün su, politra və s.

(müəllim üçün)-hər hansı bir rəssamın “Payız” mövzusunda əsərinin reproduksiyası və s.

Dərsin planı: payız fəslinin xüsusiyyətləri,bu fəsildə təbiətdə baş verən müxtəlif dəyişikliklər

-Payızın əlamətləri olan müxtəlif ağac, yarpaq və s. təsvirlərin çəkilməsi.

-Payıza aid rəng calarlarının tapılması.

-Əşya və ya obyektlərin karandaşla və akvarel rənglərlə işlənməsi və bu zaman şagirdlərə işıq kölgə,fərdi kölgə, düşün kölgə,rəsm kağız üzərində yerləşdirilməsinə məlumatların verilməsi

Dərsin gedişi:Şagirdlərin rəsm ləvazimatlarının vəziyyətini yoxladıqdan sonra müəllim payız fəslə haqqında giriş müsahibəsi aparır. Müəllim həmçinin insan əməyi və bu əməyin vasitəsilə payızda yetişdirilən müxtəlif bağ- bostan məhsulları haqqında məlumat verir.Daha sonra müəllim payız fəslinin özünəməxsus qızılı- sarı rəngləri barəsində məlumat verir,əyani olaraq bu rənglərin alınmasında iştirak edən rənglərdən istifadə edərək göstərilir.Bundan sonra şagirdlərə əvvəlcə karandaşla,daha sonra rənglərlə müxtəlif rəsm işləri tapşırılır.Rəsm prosesində müəllim hər bir şagirdin işi ilə maraqlanmaqla fərdi göstərişlər verir.düzəlişlər aparır.Dərsin sonunda işin nəticələri yoxlanılır,nöqsanlar göstərilir və bu nöqsanların aradan qaldırılması üçün müvafiq tapşırıqlar verilir və iş qiymətləndirilir.

Mövzu üzrə rəsm dərslərində bədii əsərlərdən və ya dərsliklərdən secimiş mövzulara illüstrasiyalar işləmək fənlərarası əlaqə baxımından da çox səmərəli nəticə verir.Bu məqsədlə müəllim dərslərində olan nəsr və nəzm parçalarından da istifadə oluna bilər.Çünki bu dərsliklərdə olan müxtəlif bədii məlumatlar mövzu üzrə rəsm üçün əlverişli materiallar verir.Bu mətnlərdə olan təbiət təsvirləri,insanın zahiri görünüşünün və daxili əhval ruhiyyəsi,real gerçəkliyə aid predmetlərin əlamətləri bu əsərlərdə çox qabarıq təsvir olunur. Ədəbi bədii əsərlərdən nümunələr seçərkən müəllim rəsm məzmununu dəqiq açmaqla obrazlara və təbiət lövhələrinə müraciət etməlidir.Məsələn: Bahar bayramına aid rəsm Səməni,müxtəlif şirniyyatlarla bəzədilmiş xonçalar daha da xarakterikdir.Burada daha mürəkkəb sistemlərdən istifadə etmək qarşıya qoymursa,o halda Kosa,gözəl və sair insan fiqurlardan istifadə etməklə daha mürəkkəb kompozisiyalar qurmaq olar.

Bu zaman təsvir edilən obrazlar bir-birilə əlaqədar olub təbii göstərməli,biri digərini məzmunca tamamlamalıdır.

Mövzu üzrə rəsm dərslərində şagirdlərin aşağıdakı praktik qaydalara əməl etməsi məsləhətdir:

1.İşıq soldan düşməlidir.

2.Təsvir karandaşla yüngül çizgilərlə cızılmalı daha sonra rənglənməyə keçilməlidir.

3.Təsvir ümumidən xüsusiyyəti istiqamətdə işlənməli görünüş ayrı-ayrı detallarla deyil.ümumi olmalıdır.

4.Təsvirin rəngləri kolorit əsasında aparılmalıdır.

5.Rəsmdəki detallar biri birinə nisbətə və rəsm kağızının yol verdiyi ölçüdə komponovka edilməlidir.